

Polisutbildningen vid Umeå universitet
Moment 4:3, Fördjupningsarbete
Höstterminen, 2006
Rapport nr. 331

Polishundar

Hur ser hundrekryteringen ut idag och hur ser framtiden ut?

Elin Renöfalt
Johanna Kristiansson

Abstract

Inom polisen idag finns det cirka 430 stycken tjänstehundar. De flesta av dessa är så kallade ÖVS-hundar som används inom utryckningsverksamheten. Problemet inom polisen idag är att få fram hundar som fungerar i tjänst och det är därför vi har valt att göra detta arbete. Vi har genomfört vårt arbete genom att ta del av en utredning, tidningsartiklar och föreskrifter från rikspolisstyrelsen samt hållit ett flertal intervjuer. Hundrekrytering ser inte likadan ut mellan myndigheterna, det beror på att den ekonomiska satsningen är olika. Vi har kommit fram till att det finns olika sätt att rekrytera hundar: fodervärdssystem, annonser i tidningar, kontakter myndigheter emellan och så kallade ”problem hundar”. Det råder brist på hundar då det inte finns tillräckligt många privata uppfödare för att tillgodose behoven av tjänstehundar. Det finns även en sjukdomsbild hos schäfern, den mest vanliga tjänstehunden, som gör att hunden inte håller mentalt och fysiskt som tjänstehund. Därför har man importerat in en ny hund, malinoisen som anses vara en effektiv och uppskattad tjänstehund. Den är i allmänhet dessutom friskare än schäfern. Den väsentligaste frågan som vi kommit fram till är om det ska vara statlig tjänstehundsavel eller om man kan klara sig enbart på den privata marknaden. Vårt förslag är att man för att få fram en fungerande hundrekrytering ska skapa ett samarbete med de privata uppfödarna.

Innehållsförteckning

1	<i>Inledning</i>	1
1.1	Bakgrund	1
1.2	Syfte	2
1.3	Frågeställningar	2
1.4	Avgränsningar	2
1.5	Tillvägagångssätt	3
2	<i>Teori</i>	3
2.1	Utredning med förslag för att få fram lämpliga tjänstehundar	3
2.1.1	Utredningen	3
2.1.2	Bakgrund till förslag	4
2.1.3	Förslag	5
2.1.3	Konsekvenser av förslagen	6
3	<i>Resultat</i>	7
3.1	Hundrekrytering	7
3.1.1	Hur ser hundrekryteringen ut	7
3.1.2	Vad använder polisen för hundar	7
3.1.3	Vilka krav ställs på en tjänstehund	9
3.1.4	De vanligaste sätten att få tag i hundar	10
3.1.5	Svårigheter med att få tag på bra hundar	11
3.1.6	Förslag på lösningar angående hundrekryteringen	11
3.1.7	Efterfrågan på hundverksamheten	13
3.2	Kritisk granskning av resultatet	14
3.2	Resultatsammanfattning	14
4	<i>Diskussion</i>	16
4.1	Slutsatser och förslag	18

1 Inledning

Vi har valt att skriva om hundverksamheten inom polisen. Inom svensk polis finns ca 430 hundar. Bland dessa är 395 stycken ÖVS-hundar (övervakningshundar) som är utbildade på personspår, personsök inom och utomhus, uppletande av föremål, skyddsarbete mm. Det är den så kallade klassiska polishunden som används i uttryckningsverksamheten. Utöver ÖVS-hundar har polisen 35 stycken specialsökhundar. En specialsökhund kan vara utbildad i narkotikasök, bombsök, kriminalsök eller brandhårdssök. Narkotikahundar är utbildade på att söka olika slags narkotika t.ex. vid husrannsakan eller terräng där polisen misstänker att det kan finnas narkotika. Bombhundar är utbildade att lokalisera sprängmedel i förebyggande syfte t.ex. vid större idrottsevenemang. Kriminalsökshundar är utbildade på att söka efter lik och kroppsdelar i vatten eller på land. De kan även användas vid en brottsplatsundersökning och söka efter t.ex. blod eller sperma. Brandhårdshundar används som hjälpmedel vid bränder som misstänks vara anlagda. Det finns även ett fåtal hundar som är utbildade att söka efter vapen och ammunition. Flera av ÖVS-hundarna är så kallade kombihundar där de utöver sin vanliga utbildning också har ett specialsök, vanligast är narkotikasök.

Varje polishund är bunden till en hundförare som tillsammans utgör en hundpatrull. Hundföraren ansvarar för sin hund och hunden bor hos sin förare. Polishunden rekryteras när den är mellan 1,5-3 år gammal. Den kommer då ifrån privata uppfödare eller vanliga hundägare som inte klarar av sin hund eller som anser att hunden har kapacitet för att bli polishund. Hunden utvärderas genom att utsättas för olika test t.ex. mentaltest samt arbetsvilja. Dessutom görs en hälsoundersökning för att se att hunden har de fysiska förutsättningarna som krävs.

1.1 Bakgrund

Anledningen till att vi har valt att fördjupa oss i detta ämne är på grund av att vi två som skriver detta arbete är intresserade av en eventuell framtid som hundförare. Därför tycker vi att det är intressant att ta reda på hur framtiden ser ut för

hundrekryteringen inom polisen. Vi har fått uppfattning om att det finns svårigheter att få fram väl fungerande polishundar då hundarna har brister både mentalt och fysiskt.

Förr hade man ett fungerande samarbete med Statens hundsskola i Sollefteå som hade avelsverksamhet för polishundar. Man hade på statens hundskola olika testmetoder för att på ett tillförlitligt och systematiskt sätt kunna bedöma hundens lämplighet. Detta hade stor betydelse för avelsarbete. Detta projekt lades ner då man ansåg att privata uppfödare och vanliga hundägare kunde tillfredställa polisens behov av tjänstehundar. I nuläget har man kommit fram till att det råder brist på att få fram hundar som fungerar i tjänst.

1.2 Syfte

Vårt syfte med arbetet är att klargöra hur planeringen ser ut för att få fram en fungerande hundrekrytering samt hur framtiden för hundverksamheten ser ut.

1.3 Frågeställningar

Hur ser hundrekryteringen ut inom polisen idag?

Hur satsar polisen på att få fram bra polishundar?

Varför är det så svårt att få fram bra polishundar?

Vilka förslag finns det hos personal inom hundverksamheten för att få en fungerande hundrekrytering?

Hur ser efterfrågan på polishundsverksamheten ut?

1.4 Avgränsningar

Vi har valt att begränsa oss till koncentration på bara ÖVS-hundar då dessa är mest förekommande i yttre polisverksamhet. Vi har även bortsett från de olika myndigheternas ekonomi för hundverksamheten och vad de olika cheferna anser och är beredda att satsa på hundverksamheten. Vi har även valt att enbart fokusera

på det polisiära i hundrekryteringen det finns ju också en del privata uppfödare som har intresse av att delta i att få fram tjänstehundar.

1.5 Tillvägagångssätt

Vi har studerat olika utredningar angående tjänstehundsrekrytering för att få en så bra bakgrundsbild som möjligt. Vi har även inhämta information från Rikspolisstyrelsen föreskrifter och allmänna råd angående polisens hundverksamhet. För att få information om nuläget har vi kontaktat Harry Nilsson involverad i hundrekrytering i Västerbotten, Bengt Ljunglöf hundförare i Stockholm vinnare i polishund SM 2006, Leif Malmgren som har varit utvecklingsansvarig vid RPS hundenhet och Leif Karlsson som är instruktör, utbildningsledare och besiktningsman för inköp av hundämnen vid hundenheten i Västra Götaland.

2 Teori

2.1 Utredning med förslag för att få fram lämpliga tjänstehundar

2.1.1 Utredningen

Regeringen beslutade den 17 juni 2004 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att kartlägga och analysera behov av och tillgång till hundar lämpliga som tjänstehundar. Utredningen fick från början namnet Tjänstehundsutredningen, men nu som slutförd har den fått namnet *Hundgöra- att göra hundar som gör nytta* (SOU 2005:75). Med tjänstehundar i utredningen avses ledarhundar för synskadade samt hundar som tillhör staten och används inom Tullverket, Försvarmakten, Polisen och Kriminalvården. De kan även tillhöra enskild person och på grund av speciella avtal ska hållas till nämnd myndighets förfogande eller Räddningsverkets förfogande. Utredningen har bedrivits i nära samråd med användarna av de statligt finansierade tjänstehundarna så som Tullverket, Försvarmakten, Polisen, Synskadades Riksförbund (SRF) och Räddningsverket, samt med Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Svenska kennelklubben (SKK) och Svenska Brukshundklubben (SBK). Utöver samarbetet med dessa myndigheter så har även

information inhämtas från privata uppfödare, utbildare av tjänstehundar och även information från utländska statligt finansierade hundskolor.

2.1.2 Bakgrund till förslag

Förslag som har lagts fram i utredningen riktas först och främst mot de hundar staten äger, det vill säga polisens ÖVS-hundar och specialsökshundar, Försvarmaktens bevakningshundar och ammunitionssökande hundar samt tullverkets och Kriminalvårdens narkotikasökshundar. Det sammanlagda rekryteringsbehovet för dessa hundar under den närmaste tioårsperioden bedöms vara minst 180-210 hundar per år. Tjänstehundar tillför samhället nytta, en nytta som vida överstiger kostnaderna.

Tjänstehundsutredningens kartläggning visar att det idag finns det stora svårigheter med att hitta tillräckligt många hundar med de egenskaper som krävs för att utbildas till tjänstehundar. Mycket talar dessutom för att problemen med tjänstehundar håller på att växa, detta ska även vara lika utanför Sveriges gränser. Den största orsaken till hundbristen är att den privata hundaveln inte har en inriktning som motsvara de krav som ställs på tjänstehundar. De statliga tjänstehundsanvändarna är hänvisade att rekrytera hundar från den privata marknaden. Enligt utredaren så saknas det förutsättningar för privata uppfödare att i Sverige starta upp ett långsiktigt avelsarbete med inriktning på fullgoda tjänstehundar. Ingen enskild uppfödare kommer att ha råd att satsa de resurser som krävs eller att införskaffa den kompetens som behövs.

Mot denna bakgrund måste staten anses ha ett direkt ansvar för tjänstehundsförsörjningen utöver det som tas idag. För att säkra försörjningen med hundar på sikt måste förutsättningar skapas för en tjänstehundsavel som präglas av en långsiktig planering. Därför föreslår utredaren att regeringen tillser att projektet kommer igång och att man skapar en verksamhetsstruktur som garanterar att avelsarbetet fortgående upprätthålls.

2.1.3 Förslag

Staten skall ansvara för att det i Sverige produceras tjänstehundsämnen i tillräcklig omfattning och av tillräckligt god kvalitet så att de statliga tjänstehundsanvändarnas behov av egna tjänstehundar kan tillgodoses på såväl kort som lång tid. När det gäller hundar avsedda för skydds-, bevaknings-, och sökarbete innebär detta att regeringen skall tillse att ett avelsprogram upprättas och drivs. Den lämpligaste rasen att använda vid avel för bevaknings-, sök- och skyddsarbete är schäfern. Dels på grund av att schäfern är den vanligaste tjänstehundrasen nationellt och internationellt. Schäfern är också den ras där det finns flest hundar som har de egenskaper som är lämpliga för en tjänstehund. För att tillse att ett avelsprogram upprättas och drivs skall regeringen skapa en organisation att ansvara för detta. Det finns fyra olika organisationslösningar: en stiftelse, ett statligt bolag, en ny myndighet eller ett inordnande i en redan befintlig myndighet. Den som har ansvaret är en huvudman.

Huvudmannen skall vara fristående från de statliga tjänstehundsanvändarna men samverka med dem som berörs - Försvarsmakten, Polisen, Tullverket, Kriminalvårdsverket samt avels- och annan vetenskaplig expertis. Huvudmannen skall ha som uppgift att arbeta med styrning och planering och utveckling av verksamheten med tjänstehundsavel samt att ombesörja fodervärdsverksamheten. Fodervärdsverksamheten innebär att man placerar ut födda valpar hos fodervärdar tills de uppnått en tillräcklig ålder för att rekryteras och användas i dressyr (cirka ett och ett halvt år). Det finns vinster att göra om man jämför antal lämpliga tjänstehundsämnen med antal valpar som föds. För detta så krävs det kontroll över valparna och unghundarnas uppväxt. Fodervärdarna ska därför väljas ut med omsorg och genomgå kurser och kontroller för bästa resultat.

Beträffande den praktiska uppfödningen ska en betydande del vara hos privata uppfödare genom att upprätta samarbetsavtal. De privata uppfödarna som har intresse av att vara med ska klara vissa kriterier och följa de mål som avsetts för avelsverksamheten. Men som kärnverksamhet så bör huvudmannen bedriva en begränsad avel. Huvudmannen ska även ansvara för att nödvändig dokumentation om sjukdomar, tester, prov och andra resultat för relevanta hundar insamlas och dokumenteras.

2.1.3 Konsekvenser av förslagen

Under uppbyggnadsperioden kommer verksamheten att ha väldigt små intäkter och måste finansieras via statsbudgeten. Successivt kommer intäkterna att öka men det är inte säkert att verksamheten kommer att bli självbärande. Men bedömningen är att de årliga kostnaderna kommer att vara lägre på grund av de besparingar man kommer att göra i form av längre tjänstgöringstid för tjänstehundarna, lägre veterinärvårdnadskostnader m.m.

Om man väljer att inte starta upp en statlig avelsverksamhet innebär det att de statliga tjänstehundsanvändarna är i beroendeställning till den privata aveln. Om man inte har någon kontroll över aveln går det inte att säga vilka egenskaper som framtidens hundar kommer att ha. Det är då inte orimligt att det kommer att finnas färre hundar än idag med lämpliga egenskaper för att bli tjänstehund.

Ytterst få svenska uppfödare har uppfödning av hundar ämnade för tjänst som främsta inkomstkälla. Organisationen av tjänstehundsaveln som föreslagits innebär att uppfödare har rätt att delta i avelsarbetet. På detta sätt kan man utnyttja ett förstaklassigt genetiskt material samt garantera avsättningen av hundar som föds upp inom avelsprogrammet. Ett genomförande av förslaget kommer att medföra bättre fysisk och mental hälsa hos tjänstehundar. Låg skade- och sjukdomsfrekvens upp i så hög ålder som vanligt. Kvalitén på polisens tjänstehundar kommer alltså att höjas vilket medför att det brottsförebyggande arbetet förstärks.

Eftersom förslaget innefattar ett samarbete med privat uppfödning kommer såväl gener som kunskap att spridas utanför tjänstehundsleden. De positiva djurskyddskonsekvenserna kommer därför inte att inskränka enbart tjänstehundar utan även alla andra hundar.

3 Resultat

3.1 Hundrekrytering

3.1.1 Hur ser hundrekryteringen ut

Vi har i våra intervjuer fått fram information om att det i varje myndighet ser olika ut angående hundverksamheten och hundrekryteringen. Varje myndighet har en egen budget avsedd för hundverksamheten. Detta ger en stor variation på satsningar mellan myndigheterna.

Till exempel så har vi pratat med Harry Nilsson som jobbar i Västerbotten där han har fått fria händer för att rekrytera och få fram en fungerande hundverksamhet. Västerbotten har även ett fungerande samarbete med Jämtland när det gäller hundverksamhet. Harry Nilsson använder sig av fodervärdsverksamhet och han får tag i olika fodervärdsfamiljer bland annat genom att skicka ut förfrågningar till personal inom polismyndigheten.

Enligt Leif Karlsson i Västra Götaland har man ett fungerande system för att få fram hundar. Leif Karlsson jobbar som hundsamordnare och besiktningsman och har upprättat ett kontaktnät och ett fungerande samarbete med de privata uppfödarna i länet. De har även provat att använda sina tjänstehundar till avel. Privata uppfödare lånar in tjänstehundarna och för det får polisen en parningsvalp. Parningsvalpen går till en hundförare som fostrar och tränar valpen. Sedan när den är redo och om den klarar testerna så blir den tjänstehund. Detta system har gett ett bra utfall av hundar som blivit tjänstehundar och det bidrar till Västra Götalands hundförsörjning.

Enligt Leif Malmgren så använder man sig i Stockholm utav annonser i till exempel tidningen Brukshunden och via kontakter med privata uppfödare och andra myndigheter för att få tag på nya lämpliga tjänstehundar.

3.1.2 Vad använder polisen för hundar

Enligt Harry Nilsson så är fördelningen mellan ÖVS-hundar inom polisen 70 procent schäfer och 30 procent malinois. Det är dessa raser som används mest till ÖVS, det finns även någon enstaka boxer och rottweiler i tjänst. Detta framgår

också genom en artikel i tidskriften Polishunden¹. Schäfern är som ”typ” en mycket gammal hundras. Man har hittat kranier ända från bronsåldern, det vill säga runt 2000 år f Kr, som till sin utformning är nästan identisk med dagens schäfer. Från början användes schäfern som vakthund för bostäder och lösdrivande boskap av olika slag, men under de senaste århundradena blev den alltmer en vallande hund för får, en så kallad herdehund, det är också därigenom den fått sitt namn².

I grunden så har schäfern de egenskaperna som krävs för att vara en utmärkt tjänstehund. Men nu har den på grund av en dålig sjukdomsbild sjunkit i tjänsteålder. Enligt Bengt Ljunglöf är medelåldern för pension av schäfern som tjänstehund nu nere på 6 ½ år. Oftast är det en felaktig avel som medför att hundens rygg inte håller. Det är den så kallad L7-S1, Lumbosakral stenosis, en förträngning i övergången mellan ländryggens bakersta kotta (L7) och första kottan (S1) i det av tre kotor sammansatta korsbenet. Förträngningen gör att det klämmer mot nervtrådarna i ryggen och hunden får ont.³

I början av 80-talet började man importera malinoisen för att använda den som tjänstehund. Malinoisen är en belgisk vallhund. Det finns fyra varianter av den belgiska vallhunden, malinoisen är en av dem. Vid slutet av 1800-talet fanns det i Belgien ett antal vallhundar av skilda typer och olika pälsvarianter. En grupp ledd av professor A. Reul från veterinärmedicinska högskolan i Cureghem bildades för att organisera aveln och få fram en enhetlig typ. Malinoisen kommer ursprungligen utifrån detta. Den belgiska vallhunden är en medelstor hund⁴. Man importerar malinoisen från bland annat Belgien, Norge, Holland och Frankrike. Under den senaste tiden har dessa hundar ökat i antal. Först fanns inga sjukdomar i rasen men nu börjar det komma fram en sjukdomsbild med höftledsproblem, armbågsproblem och enstaka ryggproblem. Enligt Leif Karlsson så uppkommer de fysiska skadorna i samband med att hunden arbetar, då malinoisen oftast är väldigt hänsynslös mot sig själv. Det är en effektiv arbetshund och den behöver inte mycket motivering för att arbeta. Malinoisen kommer från en smal linje (finns alltså ett fåtal individer), därför är det svårt att utöka aveln eftersom det är risk för inavel enligt Leif Malmgren. De

¹ Polishunden 4/06 artikel Statistik angående våra tjänstehundar

² http://www.schaeferhundklubben.com/schaeferhistoria/schafers_historia.html

³ <http://www.svenskbruksschafer.com/debatt.html#L7S1>

personer som vi har pratat med har en gemensam uppfattning om att malinoisen är en pigg och alert hund med stor kampdrift. Den har tyvärr lätt för att lära in felbeteende och är svårare att korrigera än schäfern. Leif Malmgren uppger att en nackdel med malinoisen är att den har tillgänglighetsproblem d.v.s. att den kan vara överdrivet kärvändig eller osäker och biter ifrån. Det optimala är när malinoisen är socialt självsäker. Harry Nilsson har som regel att inte ha några malinoiser i sitt fodervärdssystem för tjänstehundar eftersom han anser att malinoisen kräver en rutinerad förare då det är lätt att lära in ett felbeteende på hunden.

En viktig del för att alla tjänstehundar ska hålla sig skadefria längre och klara av sin tjänstgöring är den fysiska träningen. Vikten av detta poängterar Bengt Ljunglöf i sin artikel⁵ och även muntligt då vi pratar med honom. Den fysiska träningen gör så att hunden har mindre sjukfrånvaro och skador, får bättre återhämtningsförmåga, bättre koncentration under inläring och arbete och detta resulterar i en piggare och gladare hund.

3.1.3 Vilka krav ställs på en tjänstehund

För att en hund ska klara av rollen som tjänstehund krävs det att den har en viss kaliber. Att en hund har en viss kaliber innebär att hunden måste ha vissa egenskaper som motivation för arbete, kamplust och nyfikenhet. Hunden testas först genom ett L-test, så kallat lämplighets test. Där man gör en bedömning om hunden är lämplig som tjänstehund genom att testa hundens mentala egenskaper. Testet genomförs så att hunden ställs inför olika situationer och moment på en testbana. Hunden bedöms utifrån hur den reagerar och hanterar de olika momenten. Polisen testar endast hundar som de har möjlighet att köpa. Om hunden anses lämplig får polisen tillgång till hunden via olika avtal enligt FAP 214-1 3 §. De olika avtalen som finns och gäller ÖVS-hundar är A-, B-, D1- och D2-avtal. A-avtal består i att myndigheten äger hunden, B-avtal är att hundföraren själv äger hunden och D-avtal tecknas då hunden ska lämplighetsprövas av polisen.

⁴ http://sv.wikipedia.org/wiki/Belgisk_vallhund/_malinois#Historia

⁵ Polishunden 4/06 artikel Varför behöver hunden konditionstränas?

För att man ska få använda en hund i tjänst måste den genomgå tjänstbarhetsprov enligt rikspolisstyrelsens direktiv FAP 214-2. Det finns tre olika tjänstbarhetsprov som består av olika moment som hunden måste klara av. Tjänstbarhetsproven finns beskrivna i FAP 214-2, prov ett: 3 kap 1-34 §§, prov två 4 kap. 1-55 §§ och prov tre 5 kap. 1-79 §§. Tjänstprov ett får tidigast ske när hunden är 18 månader och provet måste vara godkänt innan hunden tas i tjänst. Efter ett år måste hunden få ett godkänt resultat på tjänstprov två. Tjänstprov tre skall därefter med godkänt resultat genomföras senast två år efter godkänt tjänstprov ett. Tjänstprov tre skall därefter med godkänt resultat avläggas varje år, det får inte förflyta längre än 14 månader mellan provningstillfällena. För att hunden ska bli godkänd krävs betyget godkänt i samtliga moment. Proven genomförs i sammanhängande följd under 1-3 dagar. Utöver den årliga provningen skall en fortlöpande tjänstbarhetskontroll ske. Om hunden inte skulle klara av tjänstbarhetsprov två eller tre men klara tjänstbarhetsprov ett får hunden kvarhållas i tjänst under 2 månader. Under denna tid skall omprovning ske. Om hunden inte avlägger godkänt omprov skall hunden tas ur tjänst. Proven är minimikrav för en polishund.

3.1.4 De vanligaste sätten att få tag i hundar

De vanligaste sätten att få tag på hundar idag är genom privata uppfödare och fodervärdssystem. Ett fodervärdssystem fungerar så att myndigheten köper in valpar/unghundar från privata uppfödare som de tror har förutsättningar för att arbeta som tjänstehund. Hunden placeras då hos en familj där den får växa upp under normala familjeförhållanden. I Västerbotten gör myndigheten sin första kontroll av hunden när den är cirka åtta månader, för att då sälla bort de hundar som inte verkar lämpliga som tjänstehund. Myndigheten brukar även anordna träffar och uppföljningar för att hjälpa och kontrollera fodervärsfamiljernas uppfostran av hunden. Polisen kan även få tag på hundar genom kontakt med ägare som tycker att de har problem med sin hund och att hunden skulle kunna passa som tjänstehund. Andra orsaker kan vara familjeproblem och allergier.

3.1.5 Svårigheter med att få tag på bra hundar

Svårigheten att få tag på bra hundar är som ovan nämnt att det finns en sjukdomsbild inom raserna, speciellt schäfern. Detta har framkommit genom felaktig avel då privata uppfödare satsar mer på utställning som ger den största ekonomiska vinningen. Den felaktiga aveln har nu blivit den nya rasstandard för schäfern där de vill ha ett oroväckande sluttande kors. Detta har lett till att schäferns rygg som ovan nämnt inte håller. Schäfern har på de senaste åren halverats i sina årliga registreringar av hundar per år vilket medför att antalet hundar som passar till tjänstehundar har minskat. Det finns också svårigheter med ett fodervärdssystem eftersom det blir ett stort bortfall av hundar på grund av att fodervärdsfamiljerna inte håller tillräckligt hög standard. Det krävs att fodervärdsfamiljen har erfarenhet av hund då dessa hundar har en viss kaliber i sig som tidigare nämns.

Det finns för få målinriktade uppfödare för att ha en fungerande hundrekrytering. Det bidrar till att man inte får fram så många hundar som behövs och i vissa fall får polisen ta till sig sådana hundar som de egentligen inte vill ha, enligt Leif Karlsson.

I en artikel⁶ i tidskriften Polistidningen har man uppmärksammat att långsam betalning till privata hunduppfödare ökar hundbristen. I artikeln diskuterar man att det finns ett utbrett missnöje bland de privata uppfödarna med hur polisen agerar vid köp av tjänstehundar. Det kan dröja upp till flera månader innan uppfödaren får betalt för hunden av polisen. De privata uppfödarna tycker även att polisen betalar ett alldeles för lågt pris för hundarna. Det finns privata uppfödare som hävdar att det är intressantare att föda upp polishundar, men i nuläget med tanke på de dåliga omständigheterna som råder väljer de att sälja sina hundar till andra.

3.1.6 Förslag på lösningar angående hundrekryteringen

Harry Nilsson anser att det finns tillräckligt med bra hundmaterial inom Sverige att avla vidare på. Han anser också att det inte finns någon framtid med att importera nya hundar till Sverige. Enligt Leif Karlsson så är det som att spela rysk roulette

⁶ Polistidningen 3/06 artikel Långsam betalning ökar hundbristen

d.v.s. riskabelt när man importerar hundar från utlandet eftersom de inte har lika bra dokumentation över hundarnas sjukdomsbild som Sverige.

Förr i tiden fanns det en statens hundskola som är nämnt tidigare där polisen köpte sina tjänstehundämnena. Statens hundskola bedrev avel för att få fram tjänstehundar och var då ekonomiskt självbärande. Man fick statliga medel för cirka två miljoner om året för att köpa in hundar från statens hundsskola. För de sista L-testade ÖVS-hundarna som inte var fullt utbildad fick man ge 217 000 kronor. Pengarna räckte alltså inte till så många hundar. Därför sa man upp systemet och började köpa in hundar från den privata marknaden för mellan 10 000- 20 000 kronor.

Enligt Leif Malmgren så har polisen försökt få ekonomiskt anslag för att starta någon form av egen avel för polisen och uppställning av hundar i Karlsborg. Men förslaget har kritiserats och nekats av chefer, dessa har ansett att det inte är polisjobb att födda upp tjänstehundar. I Karlsborg gör man i nuläget grundutbildningen för hundförartjänsten. Just nu väntar polisen på ett regeringsbeslut angående statens satsning på hundverksamheten, enligt Harry Nilsson kan detta beslut dröja upp till 15 år.

Försvarsmakten har fått ekonomiskt bidrag för att starta upp ett avelsprojekt utifrån statens offentliga utredning⁷ för att få fram tjänstehundar. De beräknar att få 400 valpar/år. Det är i första hand till för att få fram hundar till försvarsmakten men antagligen så kommer polisen att få ta del av dessa hundar. Men enligt Leif Karlsson så är frågan om det kommer att vara hundar som passar för polisen.

Harry Nilsson anser att en stor statlig avel för att få fram tjänstehundar inte fungerar. En lösning som Harry Nilsson har är att man ska ha ett avelsprogram i begränsad omfattning som har samma genetiska förutsättningar. Avelsprogrammet ska vara ett integrerat samarbete mellan olika myndigheter SLU (Sveriges Lantbruks Universitet), veterinärer, staten m.fl. Förslaget som har framkommit ur SOU avhandlingen tycker Harry Nilsson är en utmärkt idé. Harry Nilsson förespråkar även fodervärdssystemet och tycker att varje hundförare med en vuxen

⁷ SOU 2005:75 Hundgöra- att göra hundar som gör nytta

tjänstehund ska ta en valp och tränar upp den, för att sedan när den nuvarande tjänstehunden går i pension kunna fortsätta att arbeta med den nya hunden.

Leif Malmgren har bidragit med en annan idé där han tycker att det optimala hade varit om polisen startade en egen avel där man inte tar hänsyn till de vanliga rasgränserna utan bara avlade för att få fram en fungerande tjänstehund. Man skulle då ha en egen registrering vilket skulle innebära att man då skulle kunna blanda schäfer och malinois för att få fram det bästa hundresultatet. Leif Karlsson anser att man ska stimulera privata uppfödare till ett bättre samarbete. Polisen har inte själva resurser för en egen avelsverksamhet. Han anser också att ett fodervärdssystem kräver kunskap och att rätt människor är engagerade. Det krävs en stor satsning att få fram en fungerande avelsverksamhet, det kan ta upptill femton år och risken är att det kan bli ett stort bortfall av hundar.

3.1.7 Efterfrågan på hundverksamheten

Leif Malmgren berättar att i Stockholm finns det mycket arbete för hund och efterfrågan på hundförarna är stor. Man har dock ändå skurit ner på hundenheten och man jobbar på minimibemanning och ofta fattas det hundförare. Detta varierar dock mellan de olika polisdistrikten som finns. Men Leif Malmgren anser att det finns mycket arbetstillfällen för hundförare i hela Sverige men hundverksamheten prioriteras dock inte av polischeferna, därför är det mycket nedskärningar. Förr i tiden ingick alltid hundföraren i ett turlag vilket gjorde att personerna i turlaget lättare vände sig till hundföraren då de behövde hjälp, de visste också hur arbetet med hunden fungerade. Nu arbetar hundförarna i en hundenhet och kallas endast ut vid speciella "hundjobb". Detta leder till att hundförarna faller i glömska och inte används lika mycket. Samhörigheten mellan ordningspolis och hundförare minskar också då man inte känner varandra lika bra. Detta kräver att hundföraren gör PR för sig själv och hunden och även har viss utbildning för personalen inom polisen. Nu för tiden kräver man också att hundföraren ska utföra andra saker till exempel trafikkontroller med utandningsprov och detta medför att mindre tid läggs på hundträningen. Leif Malmgren anser att tjänstehunden bidrar till att minska brottsligheten genom att gripa gärningsmän och medverkar genom att hitta bevisföremål till att lösa brottsutredningar. Har man bara bra dressyr på hunden kan

man göra nästan allt med den. Tjänstehunden är en stor tillgång och än har man inte upptäckt allt den går att användas till.

3.2 Kritisk granskning av resultatet

Den information som vi har fått tagit del av är från personer som är involverade och engagerade och har stor erfarenhet i dessa frågor. Det är personer som har dessa frågor som arbetsuppgifter, vilket medför att vi fått åsikter som är vinklade utifrån deras syn. Om man hade frågat en hundförare i vanlig tjänst eller en ordningspolis så hade vi nog fått annan information och andra infallsvinklar om hundrekrytering och hundverksamheten inom polisen. Två av de personer som vi pratat med har vi intervjuat på telefon, vilket kan medföra att viktig information som vi tagit del av kan ha feltolkats eller inte hunnit nedtecknas.

3.2 Resultatsammanfattning

Varje enskild myndighet har en egen budget avsatt för hundverksamheten och hundrekryteringen. Detta ger en stor variation på myndigheternas satsningar på hundverksamheten. I Västerbotten använder man sig av fodervärdssystem och i Västra götaland har man ett nära samarbetet med privata uppfödare.

Fördelningar på hundraserna som man använder som ÖVS-hund inom polisen är 70 procent schäfer och 30 procent malinois. Schäfern har i grunden de egenskaper som krävs för att vara en utmärkt tjänstehund, men har nu fått en sjukdomsbild som gör att de inte håller fysiskt. Den vanligaste åkomman är ryggsproblem som uppkommit genom felaktig avel. På grund av detta började man på 80-talet importera malinoisen för att använda den till tjänstehund. Malinoisen är en effektiv arbetshund. En nackdel med malinoisen är att den har tillgänglighetsproblem d.v.s. att den kan vara överdrivet kärvänlig eller osäker. En viktig del för att en tjänstehund ska hålla sig skadefri och klara av sin tjänstgöring är den fysiska träningen.

För att en hund ska klara rollen som tjänstehund krävs det att den har en viss kaliber. Polisen gör först en bedömning av hunden genom ett så kallat L-test (lämplighetstest). Polisen testar endast de hundar som de har möjlighet att köpa. Om

hunden anses lämplig får polisen tillgång till hunden via olika avtal: A-, B-, D1- och D2-avtal. A- avtal består i att myndigheten äger hunden, B- avtal är att hundföraren själv äger hunden och D- avtal tecknas då hunden ska lämplighetsprövas av polisen.

För att man ska få använda en hund i tjänst måste den genomgå olika tjänstbarhetsprov. Det finns tre stycken olika tjänstbarhetsprov som består av olika moment som hunden måste klara av. Hunden ska prövas en gång om året.

Det vanligast sätten idag, att få tag på hundar, är genom privata uppfödare och fodervärdssystem. Polisen får även tag i hundar genom kontakt med ägare som tycker att de har problem med sin hund och att hunden skulle kunna passa som tjänstehund. Andra orsaker kan vara familjeproblem eller allergier. Myndigheten kan även få tag i hundar genom annonser i olika tidningar.

Svårigheten med att få tag på bra hundar är bland annat den dåliga sjukdomsbilden hos schäfern. Sjukdomsbilden har framkommit genom felaktiga avel. Dagens rasstandard på schäfern är en hund som inte håller som tjänstehund. Det finns även svårigheter med att använda sig av fodervärdssystem då det kan bli ett stort bortfall av hundar på grund av att det krävs familjer som har erfarenhet av hund.

Ett annat problem är att det finns få målinriktade uppfödare för att få en fungerande hundrekrytering, men det finns ett tillräckligt bra hundmaterial att avla vidare på i Sverige. Det är ingen framtid att importera nya hundar från utlandet då oftast saknas dokumentation på sjukdomar.

Förr i tiden hade man en statens hundskola i Sollefteå som bedrev avel för att få fram tjänstehundar till bland annat polisen. Detta samarbete blev ekonomiskt ohållbart och då valde polisen att dra sig ur och börja köpa hundar från den privata marknaden. Nu finns det som förslag att starta upp en ny statlig avelsverksamhet och man väntar på beslut från regering angående detta och det kan dröja upp till femton år innan beslutet kommer.

Man har gjort en utredning angående tjänstehundsproblematiken. I denna avhandling framför man en del förslag och alternativ när det gäller uppfödning och utbildning av tjänstehundar, inklusive ett statligt åtagande. Försvarsmakten har fått

ett ekonomiskt bidrag för att starta upp en avelsverksamhet enligt avhandlingens förslag.

Förslag på lösningar angående hundrekrytering är statlig avelsverksamhet i samarbete med veterinär, SLU m.fl. för att få fram tjänstehundar, en avelsverksamhet där man inte tar hänsyn till rasgränserna utan avlar enbart för att få fram en tjänstehund och att få ett förbättrat samarbete med de privata uppfödarna.

Det finns mycket arbetstillfällen i hela Sverige och efterfrågan på hundar är stor. Men hundverksamheten prioriteras inte utan är drabbad av nedskärningar. Det krävs att hundförarna gör PR för sin sak och även har viss utbildning för personalen inom polisen. Hunden bidrar till att minska brottsligheten och medverkar till att lösa brottsutredningar. Har man en bra dressyr på hunden kan man göra nästan allt med den. Tjänstehunden är en stor tillgång och än har man inte upptäckt allt som den går att användas till.

4 Diskussion

I vårt resultat syns det att vi har fått fram olika tillvägagångssätt för att få fram fungerande tjänstehundar. För vissa fungerar ett system bättre och för andra fungerar det sämre. Det ekonomiska har en stor betydelse i det hela och vad cheferna i myndigheten anser om hundverksamheten. Det bästa för myndigheten är om det finns en person med stort intresse som driver hundfrågorna framåt.

En väsentlig fråga är om det behövs en statlig avelsverksamhet för att få fram fungerande tjänstehundar eller om man kan klara sig på den privata marknaden. I vårt resultat har vi fått fram att en del strävar efter att få en statlig avelsverksamhet medan andra anser att man skulle klara sig bra med den privata marknaden om man stimulerar fram ett bra samarbete med de målinriktade bruksuppfödarna.

Vi har som teori del valt att använda oss av utredningen: *Hudgöra- att göra hundar som gör nytta* (SOU 2005:75). Både vårt resultat och vår teoridel säger att det råder en hundbrist inom tjänstehundssektorn. Förslaget från utredningen är komplext och

bra. Informationen som vi har fått fram i vårt resultat stödjer detta förslag. Man kan säga att det skulle bli ett integrerat och utvecklat samarbete. Den privata marknaden är inte tillräcklig för att tillgodose behoven för tjänstehundar. På något sätt måste man lösa det problemet. Frågan är vad som är den bästa lösningen. Om man jämför detta förslag som finns i teoridelen mot vad vi har fått fram i resultatet kan man se en likhet. Resultatet som vi fått fram påvisar att man vill få fram en avelsverksamhet inriktad på tjänstehundar. Att man fokuserar på att få fram en hund med de rätta mentala egenskaperna och de fysiska förutsättningarna för att klara rollen som tjänstehund. Vi har även fått information om att det i dagens Sverige ska finnas ett bra grundmaterial för hundavel för att få fram fungerande tjänstehundar.

Det finns även ett fåtal målinriktade bruksuppfödare som inriktar sin avel på tjänstehundar. Dessa uppfödare är för få och det leder till att det råder brist på hundar. Alla myndigheter har inte kontakter så att de kan få ta del av de hundar som finns utan kan ibland vara tvungna att köpa hundar som de egentligen inte vill arbeta med. Det bästa hade varit att få fram en avelsverksamhet där man kan utnyttja hundmaterialet som redan finns och se till att de bästa hundarna används.

Utredningen i teoridelen lägger fram ett förslag där staten får vara ansvarig för kärnverksamheten i avelsverksamheten. Men även privata uppfödare som uppfyller de kriterier som krävs och har samma mål som avelsprogrammet kommer att vara delaktiga i avelsverksamheten. På detta sätt kan man få tillgång till det bästa genetiska materialet som finns på den privata marknaden. Det finns många privata uppfödare och utbildare av tjänstehundar och en fördel med ett samarbete skulle vara att man kunde dra nytta av deras kunskap. En avelsverksamhet kräver också ett fungerande fodervärdssystem. Har man ett samarbete med den privata marknaden kan man få tag på kompetenta fodervärdar och man får ett bättre utfall på hundar som är lämpliga som tjänstehundar. Skulle man ha en enhetlig tjänstehundavel där bara tjänstehund användare är av intresse kommer det fram lite etiska frågor. Till exempel vad skulle man göra med de hundar som inte passar som tjänstehund. Har man den privata marknaden delaktig så finns det alltid intresserade människor som vill ta del av hundarna.

I förslaget som läggs fram i avhandlingen vill man använda sig enbart av schäfferrasen. Man anser att schäfern är den hundras som har de bästa egenskaperna för tjänstehunds rollen och där flest antal hundar anses som lämpliga genom tester. I vårt resultat har vi fått fram information som visar att man använder sig allt mer av malinoisen. Nu när malinoisen fått en plats bland tjänstehundarna i Sverige så finns det nog många hundförare som vill fortsätta arbeta med rasen. Nackdelen som finns med malinoisen är att den kommer från en smal linje och att de ofta kommer från länder där man saknar utförlig skadedokumentation på hundarna. Därför är det viktigt att man har en kontrollerad avel och bara använder sig av hundar som är sjukdomsfria och inte närbesläktade. Ett förslag som uppkommit i våra intervjuer är att blanda schäfern och malinoisen för att på så sätt få fram en bra tjänstehund. Det skulle även kunna motverka schäferns sjukdomsbild och man skulle få fram en friskare tjänstehund.

Av vårt material har vi fått fram att det finns arbete för hund, detta medför att vi måste få fram en fungerande hundrekrytering inom polisen.

4.1 Slutsatser och förslag

Vi har med hjälp av resultatet och teorin i vårt arbete resonerat fram och tillbaka på olika förslag. I vårt resultat har vi fått fram att det finns framgångsrika samarbeten med privata uppfödare. Samarbetet polis och privata uppfödare finns i nuläget bara i en mindre skala. För oss så vore det ultimata för att få fram ett bra samarbete med privata uppfödare. För detta krävs att det finns ännu fler uppfödare än idag som kan delta i samarbetet. Man måste använda sig av någon form av avtal för att uppfödarna ska våga satsa på hundar med den kalibern tjänstehundarna kräver.

För att få ett fungerande samarbete mellan polismyndigheten och de privata uppfödarna så skulle det behövas en samordnare i myndigheten. Denne person skulle i första hand ha ansvaret för hundrekryteringen i myndigheten och med ett gott samarbete med uppfödaren kunna ta del av uppfödarens avel. Samordnaren skulle då kunna boka en kull efter önskade föräldrar och köpa dessa valpar för att sedan L-testa dem. Uppfödarna skulle även kunna låna in tjänstehundar för avelsverksamhet. Problemet med detta förslag är vad som händer med de hundar

som inte klarar testerna. Skall uppfödarna ta tillbaka hundarna och placera om dem? Eller ska polisen själv sälja dem? Ett annat problem är det ekonomiska, hur mycket pengar är myndigheten villig att betala för detta samarbete? Vi tror att detta är ett bra förslag men att det kan bli svårt att få uppfödarna att våga satsa på en sån riktad avel. Med riktad avel så menar vi att det är en speciell typ av hund som avlas fram för ett visst syfte. Det kan finnas svårigheter med det om man inte har rätt folk som vill ta dela av hundarna, då dessa skarpa hundar inte används inom en så stor marknad.

Samordnarna i varje myndighet skulle på detta sätt kunna samarbeta genom att från dessa uppfödare kunna rekrytera hundar över hela Sverige och man skulle även kunna dela på den kunskap som finns.

Vårt förslag har likheter med det förslag som lagts fram i utredningen. Skillnaden är att detta förslag inte kräver någon statlig avel utan att varje myndighet har sin samordnare och egna ekonomiska satsning. Men strävan är ett integrerat samarbete myndigheter emellan. Fördelen med detta kan vara att man samarbetar med alla privata uppfödare som finns i länet. Men samtidigt medför detta även nackdelar då det i vissa län kanske inte finns privata uppfödare att samarbeta med. På något sätt så måste man också ha en person som ombesörjer all dokumentation på tjänstehundarna. Därför kan det vara en fördel att ha någon form av huvudman som är ansvarig. En annan nackdel är att det inte finns någon grund att påbörja sin avelsverksamheten ifrån.

Förslaget som ges i avhandlingen anser vi är ett bra förslag. Men det krävs en stor ekonomisk satsning och som tidigare nämns i diskussionen så kvarstår problemet om vad man ska göra med hundarna som inte anses lämpliga. Risken är att det kommer att bli för mycket hundar och att det inte finns behov för alla. Tidigare i arbetet har det klargjorts att dessa hundar inte passar vem som helst. I nuläget så producerar försvarsmakten avelsverksamhet cirka 400 valpar per år, polisen kommer att ha ett behov på 180-210 valpar per år. Detta visar på att det troligen kommer att bli en stor kassation av hundar.

Båda förslagen bygger på en kontrollerad avelsverksamhet som underhålls för att få en jämn tillförsel av tjänstehundar som både är fysiskt och mentalt hållbara. Det vi

anser är det bästa förslaget är en samordnare i varje myndighet. Det gör den privata marknaden delaktig, det finns ett flertal kunniga personer inom polisen som besitter kunskap och har kontakter. Man kan anpassa så att man får det antal hundar man behöver och man kan använda sig av det bästa genetiska materialet. Detta förslag tror vi man kan börja med ganska snart, det krävs ingen uppbyggnads tid.

Referenser

Tidningen Polishunden (2006): nr 4 Medlemstidning för polisens hundförarförbund:

artikel: Statistik angående våra tjänstehundar

artikel: Varför behöver hunden konditionstränas?

Polistidning (2006): nr 3

artikel: Långsam betalning ökar hundbristen

http://www.schaeferhundklubben.com/schaeferhistoria/schafersn_historia.html

2006-11-06

http://sv.wikipedia.org/wiki/Belgisk_vallhund/_malinois#Historia

2006-11-06

Övriga dokument

SOU 2005:75 Hundgöra- att göra hundar som gör nytta

RPSFS 2003:2 FAP 214-1

RPSFS 2000:5, FAP 214-2

Övrig information

Intervjuer med:

Leif Karlsson

Bengt Ljunglöf

Leif Malmgren

Harry Nilsson